

דיבורים שנאמרו בסעודת סיום עמ"ס שבת במסגרת הכולל – חנוכה תשע"ד

✧ מודים אנחנו לפניך וכו' ששמת חלקינו בין יושבי ביהמ"ד וכו' שאנו משכימים וכו' אנו עמלים וכו' אנו רצים לחיי עוה"ב והם וכו'. יש כאן הדגשה של התרגשות להשכים לעמול ולרוץ ללכת לביהמ"ד. ומשמע כאן שאין באמצע אלא או יושבי ביהמ"ד ברגש או יושבי קרנות, או עוה"ב או באר שחת.

אשרי האיש שלא הלך בדרך רשעים וכו', עי' ספורנו שפי' "אלו העוסקים כל ימיהם בקיבוץ ממון אשר רב ההשתדלות בו נקרא רשע". ובדרך חטאים, פי' שם "הנמשכים אחר תענוגי תאוות נפסדות". כי אם בתורת ה' חפצו וכו'. גם בזה מודגש ד"ז שיש שני דרכים, או דרך צדיקים לעסוק בתורה ומצות, או דרך אחרת שהוא לעסוק ביותר בהשתדלות עניני עסקי ותענוגים עוה"ז שהוא דרך רשעים וחטאים. והתוצאות נקובים בפסוקים שם, והיה כעץ שתול וכו' לא כן הרשעים וכו' כי יודע ה' דרך צדיקים וכו'.

בשע"ת ח"ב פי"ט כ' עה"פ (קהלת ג, כא) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, "פי' מי יכיר הצדיקים והרשעים בעולם הזה? כי יש רשעים אשר מעשיהם במחשך ולא יכירו בהם בני אדם ויש צדיקים שייראו שמים בסתר וכו', ויקרא לנפש הרשע נפש הבהמה מפני שנמשכת אחר התאוה הגשמית כבהמה וכו' ולנפש הצדיקים קרא רוח בני האדם". ועוד כ' שם "יודע כי נפש הרשע אשר כל תאוה לחפצי הגוף בחייו, ונפרדת תאוה מעבודת הבורא ונבדלת משרשיה, תרד במותו למטה לארץ אל מקום תאוה, ותהי תולדתה כטבע העפר לרדת ולא לעלות".

כתוב כאן שהחיים שואפים, וחיות אדם שואף למעלה לשמים, וחיות הבהמה שואפת למטה לעפר. ואדם נברא עם נפש בהמי עפר מן האדמה, ועם נשמה טהורה חלק אלוך ממעל אשר בזה מתעלה מבהמה. ולכן רק ישראל עוסקי תורה ומצוות הם האדם כמש"כ בחז"ל "אתם קראויים אדם". אורח חיים למלעלה למשכיל למען סור משאול מטה. עוה"ז אינו תכלית בפנ"ע אלא פרוזדור, ובמקום זה או עולים למעלה כאדם או יורדים מטה כבהמה, אנו משכימים עמלים ורצים לחיי עוה"ב והם וכו'. ויעוין אגרות חזו"א ח"ג ס"א שכ' "אין באוהבי תורה ומצוה אהבה לאמצעיות ושנאה לקיצוניות" ע"ש לשונו.

✧ אמרנו "אשר שמת חלקינו", וכן מצינו שבתורה נאמר לשון חלק "ותן חלקינו בתורתך". וד"ז מבואר באמרי אמת חנוכה תרע"ב ליל ג' במה שאומרים "שלא שם חלקינו כהם", שיש בתוך כל א' מבני אברהם יצחק ויעקב חלק אלוה ממעל שעי"ז מתחבר עמו ית'. והחיבור הזה הוא רק עם התורה הק' כמש"כ ישראל ואורייתא וקוב"ה חד הוא. ומביא שם סמך לזה מד' הט"ז או"ח סי' רכ"ד על מה שתקנו לברך על חכמי התורה ברכת אשר חלק מחכמתו, ואילו על חכמי אומות העולם מברכים אשר נתן מחכמתו, וכ' שם שלשון חלק משמע שיש חיבור בין נותן החכמה לבין החכם שהם שני חלקי דבר, משא"כ ע"י חכמת עוה"ז שאין חיבור בין החכם לבין נותן החכמה.

דיבורים שנאמרו בסעודת סיום עמ"ס שבת במסגרת הכולל – חנוכה תשע"ד

אשרינו מה טוב חלקינו, חלק ה' עמו, הקיצוניים העולים למלעה, הולכים בדרך הצדיקים להשכים ועמול ולרוץ עם השאיפה והתרגשות בעמל תורה ועסק המצוות.

נורא חשוב לנו מצד עצמינו לדעת את אושר חלקינו, אשר מרוב רגילות לדרך הקדוש שחונכנו בו, אין אנו שמים על לב כמה אנו מובדלים מדרך הרשעים שכל חייהם בעסק ותענוגי עוה"ז כבהמות וכו'. אנו מדברים עליהם ודנים בענינם כאילו שזה עניננו ודיונים שלנו. אשרי האיש אשר לא הלך וכו'.

אבל יותר מכך, צריכים לדעת ד"ז כדי שנדע חובתינו להודות לה' על שלא שם חלקינו כהם אלא בין יושבי בית המדרש. ובפרט בימים אלו שקבעום להודות ולהלל.

✽ בנוסח על הניסים מגדירים את התנגדות היונים והנצחון עליהם "זדים ביד עוסקי תורתך". ויש לדעת מדוע נקטו דוקא לשון זדים אצל היונים. ונראה בזה שלשון זד מצינו בפסוק "זד יהיר לץ שמו". ובשע"ת מעיר בשער ג' אות קע"ד מעיר שמבואר בפסוק זה שבזד מזדמן שני הדברים: א' – גאוה, וב' – לצנות, וכנגדו יש ירא שמים ועניו. וא"כ מדות אלו הם היפוך עוסקי תורה, באשר תנאי קודם בעסק התורה הוא יראת שמים וענוה. ובספרי המהר"ל מדגיש הרבה שמצינו בחז"ל תורה וענוה ביחד, כמש"כ שתורה נמשלה למים שהולכת למקום נמוך, וע"י בסנהדרין ס"ח ע"ב איזהו בן עוה"ב ענוותן ושפל ברך שייף עייל ושייף נפיק וגרים באורייתא תדירא.

והנה במס"י כ' בדרכי קניית מדת הענוה שיש לאדם להתבונן על טובת השי"ת עמו ורוב חסדיו ורוב חיוב עבודתו איליו, ולאומת זאת יקטן מעשיו בעיני עצמו ועי"ז יבא לידי ענוה. נמצא שד"ז תנאי בעסק התורה שיתבונן איך שכל עניניו כולם מאתו ית'. וה"זד" הוא היפוך ד"ז באשר הוא "יהיר" ו"לץ".

ובד"ז היתה התנגדות היונית להחשיב דרכי תענוגי ועסקי השתדלות עוה"ז כתכלית בפנ"ע, וכנגדו עמדו ענוים עוסקי תורתו ית', שכל שאיפותם להשכים ולעמול ולרוץ בעניני חלק אלו ממעל שבקרבים. ובאמרי אמת שם כ' ע"ד הנ"ל במש"כ שגזרו היונים כתבו לכם על קרן השור אין לכם חלק באלוקי ישראל, שרצו לבטל הדביקות בין ישראל לקוב"ה ע"י ביטול האורייתא שמחבר ביניהם כנ"ל.

וכנגד זה תקנו חכמינו ימים אלו לדורות להודות ולהלל, להחזיק בנכס זה שהורישו לנו החשמונאים בני בינה להכיר שהכל מאתו ית', ואפי' עצם זה ששם חלקנו בין יושב ביהמ"ד, ועי"ז לזכות להידבק בו ע"י עסק התורה שיחלק מחכמתו ליראיו.